

Ģenerālvienošnās - instruments nozaru konkurētspējas un valsts labklājības veicināšanai

Publicēts pirms vairāk nekā 6 gadiem

Publicēts: 17.05.2019.

15. maijā notika sociālo partneru - Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS), Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) un Valsts kancelejas organizēta konference “Kolektīvās darba attiecības: sociālo partneru autonomija nozarēs - valsts pārvaldes loma sociālā dialoga sekmēšanā”.

Konferences mērķis bija veicināt izpratni par sociālo partneru lomu, tiesībām un pienākumiem, kā arī skaidrot, kādi instrumenti pieejami un kādas iespējas tie sniedz nozaru autonomai pašregulācijai.

Kā konferences sākumā atzina Valsts kancelejas direktors Jānis Citkovskis: “Sociālo partneru autonomija un iespēja pašiem veidot spēles noteikumus nozarē, pielāgojot tiesisko regulējumu nozares realitātei un vajadzībām, nozīmē ne tikai uzņēmējdarbības vides attīstību un sakārtošanu, bet ir arī demokrātiskas valsts stūrakmens. Valsts pārvaldei jāspēj sadzirdēt darba devēju un darba ņēmēju viedokli, kopīgi identificējot tiesiskā regulējuma radīto administratīvo slogu, un jāstrādā pie šo trūkumu novēršanas, lai sekmētu koplīgumu slēgšanas kultūras attīstību un valsts ekonomisko izaugsmi.”

Konferencē LBAS eksperti atgādināja, ka koplīgumu pārrunu tiesiskajam regulējumam ir sena vēsture. Tiesības uz koplīgumu pārrunām garantē virkne starptautisko, tostarp cilvēktiesību instrumentu, kas Latvijai ir saistoši. Efektīvas koplīgumu pārrunas nav iedomājamas bez to autonomijas ievērošanas, kas savukārt nozīmē iespējas vest pārrunas brīvprātīgi starp neatkarīgām pusēm un bez valsts iejaukšanās to procesā un koplīguma saturā. Koplīguma normas pēc savas būtības ir darba tiesību noteikumi, kas ir

pielāgoti uzņēmuma vai nozares vajadzībām, un tie palīdz novērst viena standarta piemērošanu visam. Eksperti secināja, ka Latvijas likumdevējs ir detalizēti atrunājis koplīgumu puses un procesu un nepārkāpj pušu autonomiju. Tomēr pašreiz ir noslēgti tikai trīs nozares līmeņa koplīgumi. Ekspertu ieskatā tam par iemeslu ir pārāk šaura telpa pārrunām, kuru likumdevējs ir atstājis sociālajiem partneriem ārpus detalizēta tiesiskā regulējuma.

LDDK eksperti pievērsa uzmanību Eiropas sociālā modeļa un ekonomikas pārvaldes aspektiem. Eiropas semestra ietvaros sociālajiem partneriem ir piešķirta nozīmīga loma, kā galvenajiem ekonomikas spēlētājiem. Eksperti atgādināja par Eiropas Komisijas 2019. gada ziņojumu par Latviju, kas ieteica Latvijai stiprināt divpusējo sociālo dialogu, kā arī atsaucās uz veiksmīgajiem Zviedrijas, Dānijas un Beļģijas ekonomiskās pārvaldes modeļiem, kas atstāj daudz telpas sociālo partneru sarunām un pašregulācijai.

Konferences paneldiskusijā valsts iestāžu pārstāvji kopā ar sociālajiem partneriem – darba ņēmējiem un darba devējiem - diskutēja par valsts pārvaldes lomu sociālā dialoga sekmēšanā. LBAS un LDDK atgādināja par likumdevēja un izpildvaras lomu koplīgumu sekmēšanā atbilstoši starptautiskajām konvencijām un ES līgumiem.

LDDK ģenerāldirektore Līga Meņģelsone: "Godīga konkurence un nepieciešamība sakārtot uzņēmējdarbības vidi nozares līmenī – tie ir galvenie faktori, kas darba devējiem ir likuši aktīvi iesaistīties sarunās ar arodbiedrībām par nozaru koplīgumiem. Taču mūsu uzdevums ir sabalansēt darba devēju un darba ņēmēju intereses darba tiesiskajās attiecībās. Mēs kopīgi esam secinājuši, ka nozaru izaugsmei nepieciešama lielāka pašregulācija, iespējas operatīvi reaģēt uz straujas izaugsmes vai krīzes radītajām situācijām, piemēram, elastīgāka summētā darba laika noteikšana, atbalsts nozarē strādājošo mobilitātei, iespējas veidot nozarē strādājošo prasmju un pārkvalifikācijas fondu."

LBAS priekšsēdētāja vietniece Irēna Liepiņa: "Ir patīss gandarijums par konferences dalībnieku lielo interesi par ģenerālvienošanās attīstības iespējām Latvijā un sociālo partneru autonomijas paplašināšanu. Tāpat ir sasniegts galvenais mērķis – nostiprināta pārliecība, ka ģenerālvienošanās ir labā prakse - nozaru konkurētspējas un valsts labklājības veicināšanas instruments. No sirds sveicu sociālos partnerus būvniecības nozarē ar noslēgto vispārējo ģenerālvienošanos, ar kuru tiek noteikta minimālā alga 780 EUR! Latvijā koplīgumu pārkļūms pagaidām ir sasniedzis tikai ceturto daļu no Eiropas arodbiedrību konfederācijas ieteiktā, un šī instrumenta prasmīga pielietošana nodrošinās mūsu valsts ilgtspēju, kurā darbinieki vēlēties strādāt un jutīsies droši. Īpašs paldies Valsts kancelejai un LDDK par sadarbību!"

Valsts pārvalde ir gatava ieklausīties sociālajos partneros, jo no veiksmīga sociālā dialoga ir atkarīga valsts izaugsme un labklājība, - šādu viedokli diskusijā puda Valsts kancelejas Eiropas Savienības struktūrfondu departamenta vadītājs Haralds Beitelis. Diemžēl Darba likuma 68. panta grozījumu pieņemšanas process parādīja izpratnes trūkumu par ģenerālvienošanās instrumentu un tā ieguvumiem. Ģenerālvienošanās ir sabiedrības spogulis tam, kā sabiedrība spēj sarunāties, pakāpties pretī un sasniegt kompromisu. Ekonomikas ministrijas Valsts sekretāra vietnieks Edmunds Valantis uzsvēra, ka valsts pārvaldei ir jāatbalsta sociālie partneri pašregulācijas ceļā lemt par konkrētās nozares attīstībai nepieciešamajiem un piemērotākajiem risinājumiem. Ekonomikas ministrija atbild par uzņēmējdarbības vidi un ir ieinteresēta, lai šī vide ir sakārtota, un ģenerālvienošanās ir instruments, kas veicina nozares konkurētspēju un sakārtotību. Nozares cīnās par jauniem un par kvalificētiem darbiniekiem darba tirgū, tāpēc sakārtotai un atbilstošai darba samaksai ir liela nozīme. Finanšu ministrijas Tiešo nodokļu departamenta direktore Astra Kaļāne aicināja sociālos partnerus aktīvāk izmantot jau esošās nodokļu atlaides koplīguma labumiem un diskutēt par to paplašināšanu ar jaunām.

Valsts kontroles padomes loceklis Edgars Korčagins atgādināja, ka Valsts kontrole regulāri vērtē koplīguma saturu valsts un valsts kapitālsabiedrību koplīgumos. Viņš atzina, ka koplīgums ir lieliska iespēja individualizēt noteikumus un pašiem vienoties par nepieciešamo regulējumu. EK pārstāvniecības Latvijā Ekonomikas padomniece Agnese Dagile savukārt kā būtisku akcentēja atbalstu sociālajiem partneriem no Eiropas Savienības un arī no katras dalībvalsts atbildīgajām institūcijām, lai varētu panākt labākas vienošanās par kolektīvajiem līgumiem dažādās nozarēs. Praksē tas nozīmē, ka tās ES dalībvalstis, kas atbalsta pēc iespējas savlaicīgāku un jēgpilnāku sociālo dialogu, var sasniegt labākus iedzīvotāju dzīves apstākļus.

Labklājības ministrijas Darba attiecību un darba aizsardzības politikas departamenta direktors Māris Badovskis puda viedokli, ka šobrīd Latvijā tiek šķirta jauna lappuse kolektīvo darba attiecību, jeb industriālo attiecību regulējumā. Viņš uzsvēra, ka arī turpmāk Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes ietvarā pie kopīga sarunu galda tiks apspriestas sociālo partneru ierosinājumi par to,

kā tiesiskajā regulējumā veicināt vairāk telpas nozaru pašregulācijai, vienlaikus nodrošinot darbinieku interešu aizsardzību un atbilstību SDO normām, kā arī risinot ar piemērošanu saistītus jautājumus. M. Badovskis atzinīgi vērtēja sociālo partneru interesi mācīties no citu valstu pieredzes, taču aicināja veidot savu koplīgumu pārrunu modeli, kas der tieši Latvijai.

Konference notika ESF projektu "Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības divpusējā sociālā dialoga attīstība labāka tiesiskā regulējuma izstrādē uzņēmējdarbības vides sakārtošanai" Nr.3.4.2.2/16/l/002 un "Sociālā dialoga attīstība labāka tiesiskā regulējuma izstrādē uzņēmējdarbības atbalsta jomā" Nr. 3.4.2.2/16/l/001 ietvaros.

Par LBAS:

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) ir lielākā nevalstiskā organizācija Latvijā, dibināta 1990. gadā. LBAS koordinē 20 arodbiedrību – LBAS dalīborganizācijas sadarbību, pārstāv un aizstāv to biedru un strādājošo intereses valsts un starptautiskajās institūcijās, īsteno kopīgu darbības programmu. LBAS ir Eiropas arodbiedrību konfederācijas (ETUC) un Starptautiskās arodbiedrību konfederācijas (ITUC) dalīborganizācija.

Par LDDK:

Latvijas Darba devēju konfederācija ir lielākā un ietekmīgākā darba devēju pārstāvošā organizācija Latvijā. LDDK ir dibināta 1993. gadā, un patlaban tās biedri nodarbina 44% Latvijas darba ņēmēju. LDDK ir sociāli – ekonomisko sarunu partneris Ministru kabinetam un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībai. LDDK apvieno un pārstāv darba devējus, kuru kopējais apgrozījums ir ~40 miljardi eiro.

Una Greneviča, LDDK sabiedrisko attiecību speciāliste E-pasts: una.grenevica@lddk.lv Tālr. 29392686 Sanita Birkenfelde, LBAS sabiedrisko attiecību speciāliste E-pasts: sanita.birkenfelde@lbas.lv Tālr.: 29383038

Saistītas tēmas

[Valsts kanceleja](#)

<https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/generalvienosanas-instruments-nozaru-konkuretspejas-un-valsts-labklajibas-veicinasanai>